

「教会と社会」研究会第 21 回例会報告(2009 年 3 月例会, 於早稲田大学)

「13 世紀ノルウェー大司教管区ニダロスと教皇庁(成川)」

文献目録(抄録)

1. 一次史料

1.1. 書簡・証書史料

DN: *Diplomatarium Norvegicum*, 22 bd. Christiania, 1847-1976; 03 Apr. 2004, *Dokumentasjonsprosjektet*, 18 Mar. 2009. <http://www.dokpro.uio.no/dipl_norv/diplom_field_eng.html>

LDNH: *Latinske document til norsk historie fram til år 1204*, red./oms. Eirik Vandvik. Oslo: Det Norske Samlaget, 1959.

1.3. 叙述史料

Árna saga biskups. I *ÍF XVII: Biskupa sögur*, iii, utg. Guðrún Ása Grímsdóttir, bls. 1-307. Reykjavík: hið Íslenska Fornritafélag, 1998.

Anne Holtmark (utg.). *En tale mot biskopene: En sproglig- historisk Undersøkelse*. Oslo: Jacob Dybwad, 1931. [Holtmark, Anne (oms.). *Sverres saga, En tale mot biskopene*. Oslo: Aschehoug, 1961].

Luard, Henry R. (ed.). *Matthæi Parisiensis, Monachi sancti Albani, Chronica majora*, vol. 5 of 7 vols. London, 1880. [Vaughan, Richard (trans.). *Chronicles of Matthew Paris*. Gloucester: Sutton, 1986.]

Gudbrand Vigfusson (ed.). *Hakonar saga, and a Fragment of Magnus saga, with Appendices*. London, 1887; rep. Nendeln: Kraus Reprint, 1964. [Dasent, G. W. (trans.). *The Saga of Hacon, and a Fragment of the saga of Magnus, with Appendices*. London, 1894; rep. Nendeln: Kraus Reprint, 1964.]

IA: *Islandiske Annaler indtil 1578*, utg. Gustav Storm. Christiania, 1888.

2. 二次文献

2.1. 辞典・レゲスタ

KLNM: Danstrup, John (red.). *Kulturhistorisk leksikon for nordisk middelalder fra vikingetid til reformationstid*. 2. utg. København: Rosenkilde og Bagger, 1980-82 (1956-78).

Korslud, Oluf. *Tillæg til DN XVIIIB*. Christiania: Det mallingske Bogtrykkeri, 1913.

RN: *Regesta Norvegica*, 7 bd., red. Gustav Storm et alii. Christiania/Oslo, 1898-1997; 21 May 2006, *Dokumentasjonsprosjektet*, 18 Mar. 2009. <http://www.dokpro.uio.no/dipl_norv/regesta_felt.html>.

Pulsiano, Phillip (ed.) 1993: *Medieval Scandinavia: An Encyclopedia*. New York: Garland.

2.2. 北欧関係

Bagge, Sverre. *Den kongelige kapellgeistlighet 1150-1319*. Bergen: Universitetsforlaget, 1976.

_____. "Norge." I *Ur nordisk v kulturhistoria: Universitetsbesöken i Utlandet före 1660, XVII nordiska historikermötet Jyväskylä 1981, mötesrapport*, i, ss. 141-65. Jyväskylä: Jyväskylän Yliopisto, 1981.

_____. "Nordic Students at Foreign Universities until 1660." *Scandinavian Journal of History* 9: (1984): 1-29.

Binski, Paul and Marie Louise Sauerberg. "Matthew Paris in Norway: The Fåberg St Peter." In Jilleen Nadolny et alii (eds.), *Medieval Painting in Northern Europe: Techniques, Analysis, Art History*, pp. 230-47. London: Archetype, 2006.

Berufsen, Bjarne. *Kulturtradisjon fra en storhetstid: En kulturhistorisk studie på grunnlag av den private brevlitteratur i første halvdel a det 14. hundreår*. Oslo: Gyldendal, 1948.

Bjørge, Narve. "Om skriftlege kjelder for Hákonar saga." *Historisk tidsskrift (norsk)* 46 (1967): 185-229.

Duggan, Anne J. "The English Exile of Archbishop Øystein of Nidaros (1180-1183)." In: Laula Napran and Elisabeth van Houts (eds.): *Exile in the Middle Ages*, pp. 109-130. Turnhout: Brepols, 2004. IMR 13.

Gunnes, Erik. *Kongens ære: Kongemakt og kirke i 'En tale mot biskopene'*. Oslo: Gyldendal (norsk), 1971.

_____. *Erkebiskop Øystein: Statsmann og kirkebygger*. Oslo: Aschehoug, 1996.

Hamre, Lars. "To bergenske kyrkjehovdingar, bispebrødre Arne og Audfinn." In *Kongsmenn og krossmenn: Festskrift til Grethe Authén Blom*, red. Steinar Supphellen, ss. 139-65. Trondheim: Tapir, 1992.

Hildonen, Karl A. "Metropolit og suffragan: en undersøkelse av forholdet mellom erkebiskopene i Nidaros og deres suffraganer, særlig biskopene i Bergen ca. 1300-1350." Hovedoppgave i historie, UiO, 1977.

Holtzmann, Walther. "Krone und Kirche in Norwegen im 12. Jahrhundert (English Analeften III)." *Deutsches Archiv für Geschichte des Mittelalters* 2 (1938): 341-400.

Imsen, Steinar (red.). *Ecclesia Nidrosiensis 1153-1537: Søkelys på Nidaroskirkens og Nidarosprovinsens historie*. Trondheim: Tapir, 2003.

Imsen, Steinar (red.). *Den kirkehistoriske utfordring*. Trondheim, Tapir, 2005.

「教会と社会」研究会第 21 回例会報告(2009 年 3 月例会, 於早稲田大学)

「13 世紀ノルウェー大司教管区ニダロスと教皇庁(成川)」

文献目録(抄録)

Inger, Göran. *Das kirchliche Visitationsinstitut im mittelalterlichen Schweden*. Lund: Gleerup, 1960.

Ingesman, Per. “Nådens og retfærdighedens kilde: Brugen av pavemagten i nordisk senmiddelalder.” I Ingerman og Lindkvist (red.) *Norden og Europa i middelalderen: Rapporter til Det 24. Nordiske historikermøde, Århus 9. -13. august 2001*, ss.130-73. Århus: Jysk Selskab for Historie, Historisk Institut, Aarhus Universitet, 2001.

Johnsen, Arne O. “The Age of Ordination to the Priesthood in the North Atlantic Islands in the Twelfth Century.” *Saga-Book 20* (1980): 24-30.

Johnsen, Oscar A. “Norske geistliges og kirkelige institutioners bogsamlinger i den senere middelalder.” I *Sproglige og historiske afhandlinger viede Sophus Bugges minde*, ss. 73-96. Christiania: Aschehoug, 1908.

Joys, Charles. *Biskop og konge: Bispevalg i Norge 1000-1350*. Oslo: H. Aschehoug, 1948.

Jón Viðar Sigurðsson. *Norsk historie 800-1300: Frå høvdingmakt til konge- og kyrkjemakt*. Oslo: Det Norske Samlaget, 1999.

_____. *Den norrøne verden: Vikingen, kongen, erkebiskopen og bonden*. Oslo: Pax, 2008.

Jørgensen, Torstein. *Letters to the Pope: Norwegian relations to the Holy See in the late Middle Ages*. Stavanger: Misjonshøgskolens forl., 1999.

_____. “Canon Law in Norway Illustrated by the Penitentiary Texts: An Example of a European Centre-Periphery Perspective.” Gerhard Jaritz, Torstein Jørgensen, and Kirsi Salonen (eds.), *...et usque ad ultimum terrae: The Apostolic Penitentiary in Local Contexts*, pp. 19-30. Budapest: CEU, 2007.

Kaufhold, Martin. “Eine Norwegische Biertaufe: Probleme liturgischer Normierung im 13. Jahrhundert.” *ZRG Kan. Abt.* 83 (1997): 362-76.

_____. “Norwegen, das Papsttum und Europa im 13. Jahrhundert: Mechanismen der Integration.” *HZ* 265 (1997): 310-342.

_____. *Die Integration Skandinaviens in das christliche Europa*. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 2001.

Korpiola, Mia. “Literary Legacies and Canonical Book Collections: Possession of Canon Law Books in Medieval Sweden.” In Helle Vogt & Mia Münster-Swendsen (eds.), *Law and Learning in the Middle Ages: Proceedings of the Second Carlsberg Academy Conference on Medieval Legal History 2005*, pp. 79-103. København: DJØF, 2005

Krag, Claus. *Norges historie fram til 1319*. Oslo: Universitetsforlag, 2000.

_____. *Sverre: Norges største middelalderkonge*. Oslo: Aschehoug, 2005.

Landau, Peter. “The Importance of Classical Canon Law in Scandinavia in the 12th and 13th Centuries.” In Ditlev Tamm and Helle Vogt (eds.) 2005, Pp. 24-39.

Moseng, Ole G, et alii. *Norsk historie 750-1537*. 2. utg. Oslo: Universitetsforlaget, 2007 (1999).

Narikawa, Takahiro. *Innovations and Conservatism: Foundation of the Metropolitan Authority and the Effective Control within the Church Province of Nidaros in the Thirteenth Century*. MPhil Thesis, U of Oslo, 2008.

Nedkvitne, Arnved *The Social Consequences of Literacy in Medieval Scandinavia*. Turnhout: Brepols, 2004.

Nidaros erkebispesetel og bispesete 1153-1953. Oslo: Land og Kirke, 1955.

Ólafía Einarsdóttir. “Om samtidssagaens kildeværdi belyst ved Hákonar saga Hákonsonar.” *Alvíssmál* 5 (1995): 29-80.

Orri Vesteinsson. *The Christianization of Iceland: Priests, Power, and Social Change, 1000-1300*. Oxford: OUP, 2000.

Perron, Anthony. *Rome and Lund, 1178-1274: A Study in the Church History of a Medieval Fringe*. Ph. D. Diss. University of Chicago, 2002; Ann Arbor: UMI.

_____. “Metropolitan Might and Papal Power on the Latin-Christian Frontier: Transforming the Danish Church around the Time of the Fourth Lateran Council.” *Catholic Historical Review* 89-2 (2003): 182-212.

_____. “‘*Jus metropolitanicum*’ on the Norwegian Periphery from Nicholas Breakspear to William of Sabina.” In O. Merisalo (ed.): *Frontiers in the Middle Ages: Proceedings of the Third European Congress of the Medieval Studies, Jyväskylä*, pp. 237-58. Louvain la Neuve: FIDEM.

Skånsland, Vegard. “Supplerende og krisiske bemerkinger til Erik Vandvik: Latinske document til norsk historie fram til år 1204.” *Historisk tidsskrift (norsk)* 41 (1961-62): 121-46.

Skånsland, Vegard. *Det eldste norske provinsialstatutt*. Oslo-Bergen-Tromsø: Universitetsforlaget, 1969.

Seip, Jens A. *Sættargjerden i Tunsberg og kirkens jurisdiksjon*. Oslo, 1940.

Sällström, Åke. *Bologna och Norden intill Avignonpåvedømet*. Lund, 1957.

「教会と社会」研究会第 21 回例会報告(2009 年 3 月例会, 於早稲田大学)

「13 世紀ノルウェー大司教管区ニダロスと教皇庁(成川)」

文献目録(抄録)

Tamm, Ditlev and Helle Vogt (eds.). *How Nordic are the Nordic Medieval Laws?* København: U of Copenhagen P, 2005. Medieval Legal History 1.

Waßenhoven, Dominik. *Skandinavier unterwegs in Europe (1000-1250): Untersuchungen zu Mobilität und Kulturtransfer auf prosopographischer Grundlage*. Berlin: Akademie, 2006.

2.3. ヨーロッパ他地域及び教会・教皇史関連

Barrow, Julia. "Education and the Recruitment of Cathedral Canons in England and Germany 1100-1225." *Viator* 20 (1989): 117-38.

Benson, Robert L. *The Bishop Elect: A Study in Medieval Ecclesiastical Office*. Princeton, NJ: Princeton UP, 1968.

Brentano, Robert. *Two Churches: England and Italy in the Thirteenth Century*. Princeton, NJ: Princeton UP, 1968.

Brundage, James A. *Medieval Canon Law*. London: Longman, 1995.

_____. *The Medieval Origins of the Legal Profession: Canonists, Civilians, and Courts*. Chicago: Chicago UP, 2008.

Cheney, Christopher R. *Pope Innocent III and England*. Stuttgart: Anton Hierseman, 1976.

Chodorow, Stanley. "Custom, Roman Canon Law, Economic Interests in Late-Twelfth Century England." In *Grundlange des Rechts: Festschrift für Peter Landau zum 65. Geburtstag*, hrsg. Richard Helmholz, pp. 291-99. Paderborn, 2000.

Drossbach, Gisela, und Hans-Joachim Schmidt (hrsg.). *Zentrum und Netzwerk: Kirchliche Kommunikationen und Raumstruktur im Mittelalter*. Berlin- New York: de Gruyter, 2008. *Scrinium Friburgense* 32.

Feine, Hans E. *Kirchliche Rechtsgeschichte: Die Katholische Kirche*. 5. Aufl. Köln-Graz: Böhlau, 1972 (1950).

Ferguson, Paul C. *Medieval Papal Representatives in Scotland: Legates, Nuncios, and Judges-Delegate, 1125-1286*. Ph. D. Diss., Columbia University, 1987. Ann Arbor, MI: UMI.

Figueira, Robert C. *The Canon Law of Medieval Papal Legation*. Ph. D. Diss., Cornell University, 1980. Ann Arbor, MI: UMI.

Ganzer, Klaus. *Papsttum und Bistumsbesetzungen in der Zeit von Gregor IX bis Bonifaz VIII.: Ein Beitrag zur Geschichte der päpstlichen Reservation*. Köln- Graz: Böhlau, 1968.

Gaudemet, Jean. *Église et cité: Histoire du droit canonique*. Paris: Cerf, 1994.

Johrendt, Jochen & Harald Müller (hrsg.). *Römische Zentrum und kirchliche Peripherie: Das universale Papsttum als Bezugspunkt der Kirchen von den Reformpäpsten bis zu Innozenz III*. Berlin: de Gruyter, 2008.

Kempf, Friedrich. "Die Eingliederung der überdiözesanen Hierarchie in das Papalsystem des kanonischen Rechts vom der gregorianischen Reform bis zu Innozenz III." *Archivum historiae pontificiae* 18 (1980): 57-96.

Malezek, Werner. "Der Mittelpunkt Europas im frühen 13. Jahrhundert: Chronisten, Fürsten und Bischöfe an der Kurie zur Zeit Papst Innozenz' III." *Römische Historische Mitteilungen* 49 (2007): 89-157.

Morris, Colin. *The Papal Monarchy: The Western Church from 1050 to 1250*. Oxford: OUP, 1989.

Müller, Hubert. *Der Anteil der Laien an der Bichofswahl*. Amsterdam: B. R. Grüner, 1977.

Peltzer, Jörg. "The Angevin Kings and Canon Law: Episcopal Elections and the Loss of Normandy." *Anglo-Norman Studies* 27 (2005): 169-84.

_____. *Canon Law, Careers and Conquest: Episcopal Elections in Normandy and Greater Anjou, c. 1140-1230*. Cambridge: Cambridge UP, 2008. Cambridge Studies in Medieval Life and Thought, 5th Ser. 71.

Pennington, Kenneth. *Pope and Bishops: The Papal Monarchy in the Twelfth and Thirteenth Centuries*. Pennsylvania: U of Penn P., 1984.

Sayers, Jane E. 1984: *Papal Government and England during the Pontificate of Honorius III (1216-1227)*. Cambridge: Cambridge UP.

Schimmelpfennig, Bernhard "Zölibat und Lage der 'Priestersöhne' vom 11. bis 14. Jahrhunderts." *HZ* 227 (1978): 1-44.

Schmidt, Hans-Joachim. *Kirche, Staat, Nation: Raumgliederung der Kirche im mittelalterlichen Europa*. Weimar: Böhlau, 1999.

Schmugge, Ludvig (hrsg.). *Illegitimität im Spätmittelalter*. München: Oldenbourg, 1994.

Sweeney, James Loss. "Innocent III, Canon Law, and Papal Judges Delegate in Hungary." In Id. & Stanley Chodorow (eds.), *Popes, Teachers, and Canon Law in the Middle Ages*, pp. 26-52. Ithaca, NY; Cornell UP, 1990.

Vauchez, André (hrsg.). *Machtfülle des Papsttums : (1054-1274)*. Freiburg : Herder, 1994.